

Gravmindets historie

Af Morten Falmer-Nielsen

“Bevaringsloven” og håndteringen af den er nøje beskrevet af andre, så jeg vil blot nøjes med at konstatere, at lovgivningen hos os har givet inspiration til et stykke arbejde, som måske ikke helt var tiltænkt.

Efter den meget grundige gennemgang som Nationalmuseet ved Karin Kryger foreløbig har foretaget af to af vore kirkegårde, nemlig Ordrup og Gentofte Kirkegård, fik vi overdraget et meget udførligt registreringsmateriale med alle registrerede gravsteders data og bevaringskriterier.

Udover at det selvfølgelig blev registreret i kirkegårdsprotokollen, at hele gravstedet eller i det mindste monumentet var bevaringsværdigt, blev alle de mange timers arbejde arkiveret. Det syntes jeg, var en skam, og i lighed med andre kirkegårde satte vi os for først at udarbejde en lille publikation over gravsteder med “fortjenstfulde mænd og kvinder”.

Nu meldte spørgsmålet sig straks. Hvorfor var de fortjenstfulde? Mange, mange måneder, dage og timers fordybelse i lokalhistorisk litteratur og Dansk Biografisk Leksikon samt anden personalhistorisk litteratur gav os svaret og har ført til et manuskript på 275 sider om Gentofte Kirkegård og 190 sider om Ordrup Kirkegård.

I manuskriptet er medtaget alle registrerede gravsteder, idet mange jo er registreret p.g.a. særlig interessant inskription eller særlig kunstnerisk udsmykning.

Manuskriptet har to formål: For det første er det vores håb at kunne udgive det i en håndvenlig bogform, således at den kirkegårdsbesøgende med bogen i hånden kan få svar på næsten alle spørgsmål. Den lokalhistoriske interesse har altid været stor, og den stigende kirkegårdsinteresse giver bogen mening.

For det andet er det en overkommelig måde at bevare minderne på, idet vi må se i øjnene, at bevaringsindsatsen ikke kan stå mål med nedbrydningen. Særligt de gamle og mest spændende indskriptioner er næsten ulæselige. Det er tanken, at manuskriptet skal suppleres

med fotos af de mest interessante gravminder.
For de mere teknisk interesserede kan jeg oplyse, at alle manuskriptets informationer er lagret i vort EDB-system under det pågældende gravsteds stamkort, og man kan nu overalt på vore kirkegårde i en særlig informationsmenu hente præcis den side frem, som hører til det pågældende gravsted, og på denne måde nemt og hurtigt besvare alle spørgsmål om gravstedet.

I det følgende er vist en række eksempler på de registrerede data.

AFDELING A, NR. 3

MONUMENTER:

1)

Skønvirkestele, inskriptionsfelt som "spejl" mellemstykke og topstykke med volutter. Topstykket er korsformet med brede ligearmede kors og har stjerner og rosetter.
H: 180 B: 68 D: 44

2)

Buet tavle på støtte. Foroven relief efter Thorvaldsen: Lysets genius. H: 80 B: 49 D: 2, Medaljon Ø 15

3)

Som 2), dog med Thorvaldsen: Juleglæde i himlen. H: 80 B: 49 D: 2, Medaljon Ø 15

MATERIALE:

1) Grå granit, sort farve i inskriptionen. 2 - 3) Marmor, sort farve i inskriptionen.

INSKRPTION:

1

Her hviler
Fhv. Sognefoged og Eier
af Bakkegaard
Lars Larsen
DRDM
* 30-3-1831 † 2-2-1917

Emma Larsen
f. Simonsen
* 15-1-1836 † 16-4-1882

Ida Oline Larsen
f. Christiansen
* 23-4-1848 † 21-7-1924

Medlemmer af Livsforsikringsforeningen for heste i Gl.
Kjøbenhavns Amt rejste dette minde.

2

Forhv. Ejer af Bakkegaard
Niels Simonsen Larsen

* 4.1.1866 † 12.9.1945

Dit Liv her på Jord vi ej glemme
Dit minde i Hjertet vi gjemme

Her hviler
Larssine Larsen
f. Mauritzen

* 21.5.1866 † 20.1.1936

Dit Liv på Jord vi ej glemme
Dit minde i Hjertet vi glemme

HISTORIE:

Bakkegården lå mellem Vangedevej og Gentofte sø. Gårdens jorder, der var på i alt 53 1/2 tønde land, blev gennemskåret af Kongevejen. 1858 overtog Lars Larsen Søndre Bakkegård efter sin far Lars Pedersen, og han var den sidste af den gamle slægt, der ejede Søndre Bakkegård. Han var en særdeles dygtig og anset mand, der foruden landbruget på sin egen gård i en årrække tillige drev nabogården Nordre Bakkegård og Søgården i Gentofte, som han havde forpagtet.

Han var sognefoged og jordboniteringsmand, stifter af et hesteassuranceselskab, og i årene 1889-94 havde han sæde i Gentofte sogneråd. 1902 solgte Lars Larsen Søndre Bakkegård til Axel Staggemeier, der drev et handelsgartneri her. **Niels Simonsen Larsen** drev som medejer Nordre Bakkegård fra 1895.

Kilde: Gentofte. Fra Søholm til Ermelunden.

KRITERIUM:

Tidstypisk gravminde med lokalhistoriske navne samt særlig fyldig og interessant inskription.

AFDELING A, NR. 5

MONUMENT:

Fuldpoleret obelisk på postament og sandblæst sokkel.

MATERIALE:

Rødbroget granit, guld i inskription.

INSKRPTION:

†
Gaardejer
af Holmegaard
Lars Petersens
Familiegravsted
1896.

HISTORIE:

Holmegården var den mindste af gårdene i Vangede. Den havde ikke som de øvrige gårde tilhørt godset Bernstorff, men havde ligget til Københavns Universitet. Holmegårdens jorder lå i Lillemarken mellem Vangede By og Gentofte Sø, og det er sandsynligvis i 1792, at gården blev udflyttet til det sted, den nu ligger.

1855 overtog Lars Pedersen eller "Skrå-La's", som han kaldtes, Holmegården, og den forblev i hans eje indtil 1897, hvorefter den hyppigt blev handlet. Gården brændte den 1. febr. 1911, og der berettes om det uhyggelige og dramatiske skue, da vældige røgmasser væltede op fra det knitrende bål i Holmegårdens stråtage. Jørn Persson Klein byggede gården op igen som "bon-

degård", men uden anden jord end lige den, den var bygget på. Jordene blev bebygget med parcelhuse. Gården, der stadig findes, blev den 1. febr 1976 domicil for firmaet A/S Schmidt & Iversen.

Kilde: Gentofte. Fra Søholm til Ermelunden.
L. Godtfredsen: Holmegården i Vangede.

KRITERIUM:

Tidstypist gravminde med lokalhistoriske navne.

AFDELING A, NR. 132

MONUMENT:

Stele på cementsokkel. Profileret afdækning. Øverst udhugget dekoration i profileret bisquitramme. Stjerne og derunder: Agnete. Stelen skråner udad forneden.

MATERIALE:

Grå sandsten, cement. Sort farve i inskription, blå og guld i dekoration.

INSKRIFTION:

Maleren . Arkitekten

Jens Møller-Jensen

23.3.1869 19.12.1948

Ukuelig i Kamp for ærligt Haandværk
Stifter og Leder af
Skolen for
dansk Kunsthåndværk

Malerinden

Sigrid Vold

Møller-Jensen

3.3.1875 7.9.1968

Ren . Stærk . Mild

levede og virkede

Mor

i Skønhed

BEMÆRKNING:

Monument tegnet af Jens Møller-Jensen. Stenen var oprindelig til hans datter. Inskriptionen sat på i 2 omgange.

BIOGRAFI:

Uddannet malersvend i Silkeborg. Blev af hof-dekorationsfirmaet Bernhard Shrøder, Nielsen & Hansen sendt til USA for at arbejde på Chicago-udstillingen. Efter rejse til Schweiz fik han stipendium til et syv måneders ophold i Italien, hvor han studerede frescoteknik.

Herefter knyttedes han til Martin Nyrop, der overdrog ham ledelsen og udførelsen af kalkmalerierne på Københavns Rådhus. Dette vandt megen påskønnelse og medførte en række arbejder landet over.

I 1901 stiftede han sin egen dekorationsskole, senere Skolen for dansk kunsthåndværk. Denne bestod til 1937. Som leder af Model-Bohave (1915-1923) søgte han at føre sine ideer ud i virkeligheden på hjemmenes område. Han ville vække sansen for det gode kunsthåndværk

og søgte at knytte forbindelsen mellem gammel dansk husflid og ny brugskunst. Som formand for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse (1906-1910) gennemførtes bl. a. opmalingen af de gamle huse på Gråbrødretorv i brogede farver.

Kilde: Dansk Biografisk Leksikon.

KRITERIUM:

Gravminde udført af anerkendt kunstner med særlig interessant inskription som bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder.

AFDELING A, NR. 148

MONUMENT:

Stele. Topstykke med profileret hovedgesims, gavltre-kant med akroteriedekoration. Midtstykke med profil-portræt i rektangulær, profileret ramme. Inskription her- under. På siden til venstre en tårekrukke, til højre en cir- kel. Profileret postament. Høj glat piedestal. Sokkel. Por- træt signeret. (HH eller noget der ligner).

MATERIALE:

Hvid marmor, grå sandsten.

INSKRIFTION:

Ove Malling
Reistes denne Steen
af erkientlige Medborgere

BEMÆRKNING:

Gitter. Mindesmærket er rejst i 1938.

BIOGRAFI:

Født 10.12.1747 på Tårupgård ved Viborg og vokset op på hovedgården Astrup i Salling. Her modtog han sin første undervisning, og efter faderens udtrykkelige ønske bestod han i 1766 den teologiske eksamen. Han havde dog også tid til at dyrke sine særlige interesser, dansk litteratur og historie.

Han fik senere overdraget det vigtige hverv at forfatte en lærebog i Danmarkshistorie for de latinske skoler, og i 1777 udkom værket "Store og gode Handlinger af Dan- ske, Norske og Holstenere". Bogen fik stor betydning for vækkelsen af historisk interesse i vide kredse, og den blev oversat til de tre verdenssprog. 1809 modtog han udnæv- nelse til Kgl. histograf, og i 1823 blev han chef for det Kgl. Bibliotek. Han medvirkede ved genoprettelsen af Sorø Akademi, og i 1821 lykkedes det for ham at gennemføre sin plan om skolen som særlig forskole for statens em- bedsmænd. 1777-1809 varetog han en række økonomiske og administrative opgaver i generaltoldkammeret. 1813 udnævntes han til fungerende overdirektør for Rigsban- ken. 1824 optoges han i geheimestatsrådet, og i 1829 døde han. Dermed forsvandt fra statsmandskredsen om- kring Frederik den VI ikke blot en vennesæl og ligefrem embedsmand, men også en værdig repræsentant for det århundrede, der betragtede nidkært og uselvisk arbejde for det offentlige vel som det højeste livsmål.

Kilde: Dansk Biografisk Leksikon.

KRITERIUM:

Mere end 100 år gammelt gravminde af særlig kunsthistorisk interesse som bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder.

AFDELING A, NR. 200

MONUMENT:

Freundinspireret stele. Sokkel. Buget topstykke med akroterier og palmedekoration. Foroven to rosetter. Forneden palet og pensler.

MATERIALE:

Grå sandsten. Sort farve i inskription.

INSKRPTION:

Landskabsmaleren
Frederik Hansen Sødring,
f. d. 30 Mai 1809.
d. d. 18 April 1862.
Og hans Hustru
Henriette Marie Sødring
født de Bang
f. d. 17 Oct. 1809,
d. d. 6 Nov. 1855

KRITERIUM:

Mere end 100 år gammelt gravminde, med særlig interessant udsmykning der bevarer mindet om fortjenstfulde mænd eller kvinder.

AFDELING C, NR. 1450

MONUMENTER:

1)

Himmelport med poleret front på rå sokkel. I buen sandblæst felt med poleret pinselilje. Øverst har siddet en due.

2)

Fuldpoleret, rektangulær tavle.

3)

“Trofast” på vedbendsdekoreret sokkel.

MATERIALE:

1)

Sort granit, bisquit.

2)

Sort granit med guld i inskription.

3)

Zink + sandsten (Zinkhund i arkiv).

INSKRPTION:

1

Fh. Speilhandler
P. Petersens
Familie-Gravsted,
Vilhelmine Petersen
* 17 Febr. 1858,
† 21. Novbr. 1913.
Gud er Kærlighed.

2

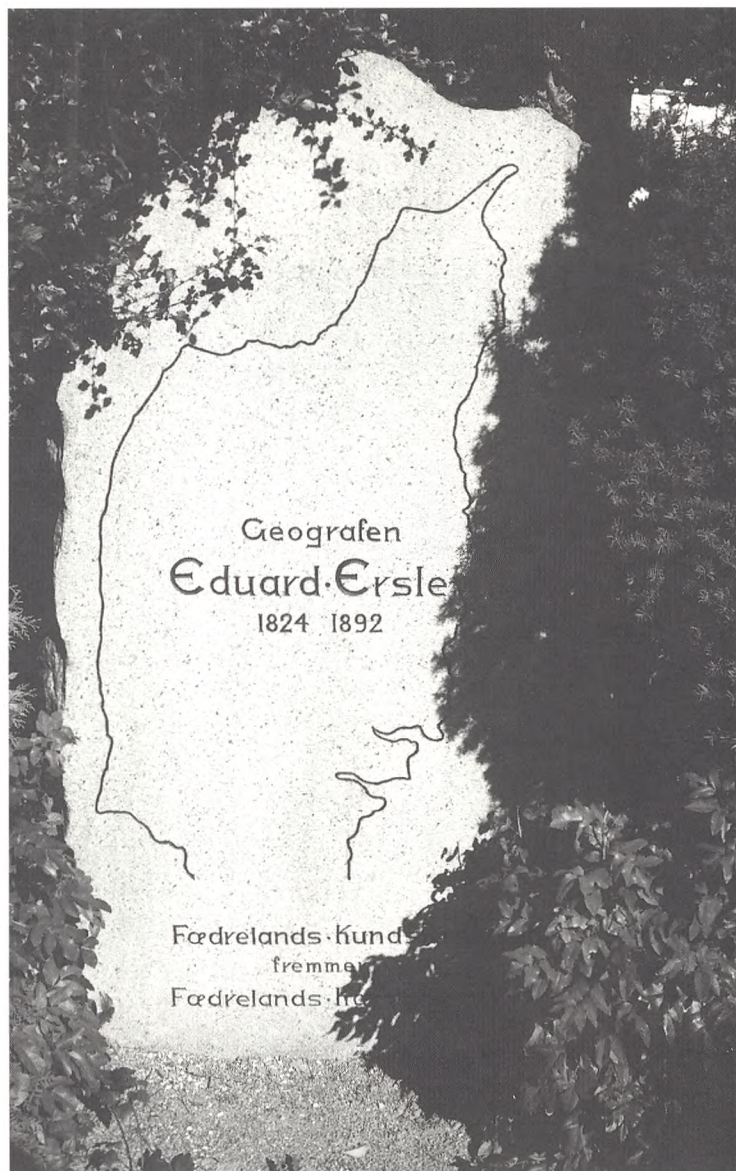
Hendes Kærlighed til Dyrene,
bevares i taknemmelig Minde,
af
Foreningen
til Dyrenes Beskyttelse
i Danmark.

KRITERIUM:

Tidstypisk gravminde med særlig interessant inskription og udsmykning.

AFDELING C, NR. 2164

MONUMENTER:

1 - 2)

Rektangulære tavler på støtte.

MATERIALE:

1 - 2)

Hvid marmor, sort farve i inskription.

INSKRIFTION:

1

Professor

Ed. Erslevs

Familiebegravelse

2

Else Cathrine

Erslev

født Hertz

1/7 1827-2/4 1885.

Anna Erslev

5/11 1862-18/3 1919.

Julie Ravnsbjerg 24/3 1831-4/12 1904.

I 46 Aar Husets tro Støtte og Veninde

BIOGRAFI:

Anna Erslev, der var datter af **Edvard Erslev** og **Else Cathrine Erslev**, begyndte sit forfatterskab under pseudonymet Anna Borch med "Småfortællinger for børn, 1884". Efter enkelte skønlitterære værker og afhandlinger overgik hun til at skrive for børnene, og bedst kendt i dag er "Illustreret Legebog" 1897-98, der blev genoptrykt i 1976.

Kilde: Dansk Biografisk Leksikon.

KRITERIUM:

Gravminde med særlig interessante inskriptioner der bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder.

AFDELING C, NR. 2199

MONUMENTER:

1)
Bauta med indhugget kors og inskription i hjørner omkring kors.

2)
Marksten.

MATERIALE:

1)
Grå granit, rød farve i inskription.

2)
Grå granit, sort farve i inskription.

INSKRPTION:

1

Kap	=tain
Rasmus	Hansen
Hoiskole	=forstander
Ryslinge	Vældegaard

---

født 3die	Marts 1837
død 15de	Sept 1901
SSSSSSS	SSSSSSS
Han var	med i 64
SSSSSSS	SSSSSSS
Fribaaren	Tænker
ædelt og	staaer paa
det, som	ædelt er
	Esaias

2

Og Hustru
Juliane Blicher Hansen
 f. 20-12-1849, d.15-4-1933
 Vældegaards Husmoderskoles
 Bestyrerinde 1901-1921
 Kærlighed er lysets Kilde

BIOGRAFI OG HISTORIE:

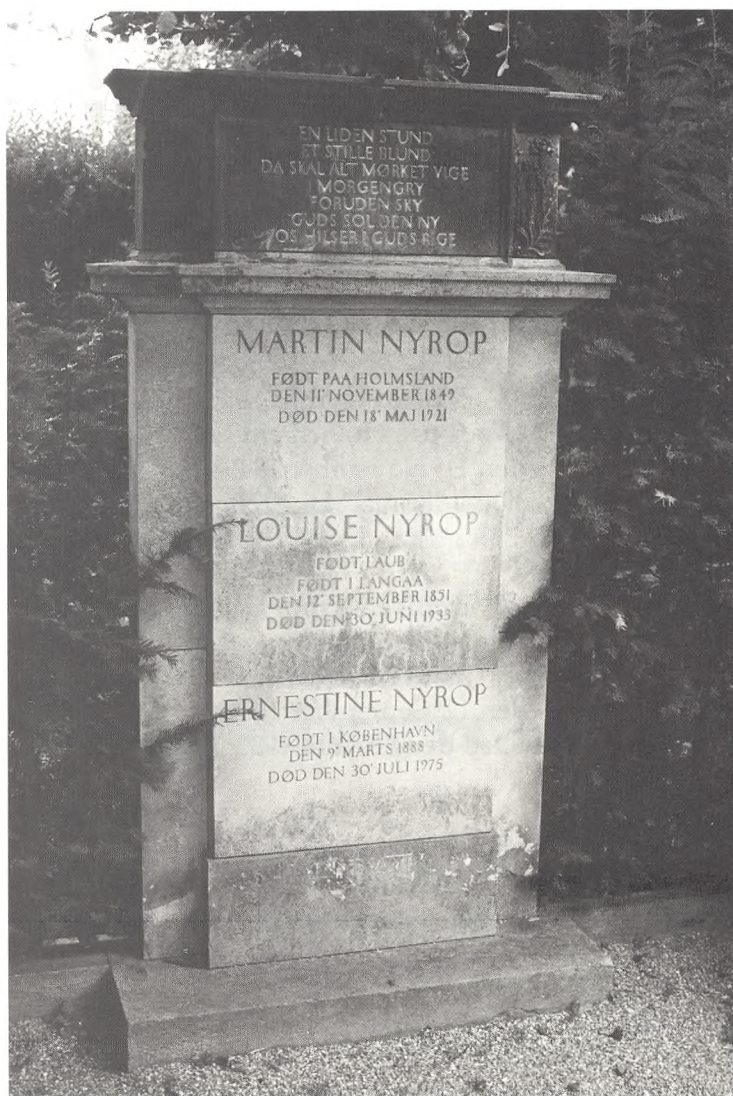
Rasmus Hansen tog lærereksamen fra Jellings seminari-um og studerede herefter matematik og fysik på Poly-teknisk Læreanstalt og naturhistorie hos J. C. Schiødte. Han deltog i felttoget 1864, og i årene herefter var han dels lærer og dels fortsatte sin militære uddannelse. 1888 tog han afsked med militæret som kaptajn, og 1884 oprettede han sammen med sin hustru Vældegård kvin-deskole i Gentofte. Vældegård blev først noget ind i 1800-tallet flyttet ud på jordene og opbyggedes da ved Maltegårdsvejen. Efter en brand i 1844 genopførtes gården ved Vældegårdsvej. Kvindeskolen oprettedes 1884, og betydelige lærerkræfter blev knyttet til skolen. I 1900 omdannedes skolen til en moderne husholdnings-skole, og efter Rasmus Hansens død i 1901 videreførte hans hustru skolen efter den linie, der var lagt det fore-gående år.

Kilde: Dansk Biografisk Leksikon og: Gentofte.
Fra Søholm til Ermelunden.

KRITERIUM:

Gravminde med lokallhistoriske navne der bevarer min-
det om fortjenstfulde mænd og kvinder.

AFDELING D, NR. 31

MONUMENT:

Monument er opbygget af 3 tavler på et postament, som springer frem foran en indramning af 2 "stave" på hver side. Profileret, forkrøppet hovedgesims. Derover et topstykke med tilsvarende fremspringende midterfelt. På sidestykkerne evighedsblomster (forskellige) i relief. Derover igen en profileret hovedgesims, på hvis midte er hugget et kors i relief.

MATERIALE:

Rødlig Nexøsandsten, bly i inskription.

INSKRIFTION:

Topstykkets midterfelt:

En liden Stund
et stille Blund
da skal alt mørket vige
i Morgengry
foruden Sky
Guds Sol den ny
os hilser i Guds Rige

Øverste tavle:

Martin Nyrop
Født paa Holmsland
den 11' November 1849
Død den 18' Maj 1921

Mellemste tavle:

Louise Nyrop
Født Laub
Født i Lærgaa
den 12' September 1851
Død den 30' Juni 1933

Nederste tavle:

Ernestine Nyrop
Født i København
den 9' Marts 1888
Død den 30' Juli 1975

Postament:

Venner sate
denne støn

BEMÆRKNING:

Udført efter tegning af Thomas Havning. Billedhugger Emil Hansen har udført modellerne til relieffet. Stenhuggerarbejdet er udført af Hans og Jørgen Larsen. Gitter om gravstedet er udført af Carl Seifert.

BIOGRAFI:

Martin Nyrop er arkitekt fra Akademiets Arkitektskole 1876. Hovedlinien i Nyrops produktion betegnes af arbejder som Gymnastikhuset på Vallekilde Højskole, udstillingen 1888, Københavns Rådhus, Landsarkivet, Præstegårdsbogen, Villa "Hvide Hus", Frk. Rotbølls Hus ved Ugilt klosterskov, Jagthuset på Hesselø, Elias-kirkens facade, tilbygningen til Vallekilde Højskole, Bispebjerg Hospital, Sønderborghus, Luther Kirken, Camillus Nyrops Værkstedbygning, hans eget hus, Politi- og Dommergaarden i Vejle samt af restaureringer: Bispegaarden og Tersløsegaard og af monumenter: Fraterbrønden og sokkelen til Absalons statue. Martin Nyrop og Louise Nyrops datter, Ernestine Nyrop var maler og har udført freskomalerier i Lyngby kirke og Bispebjerg Hospital samt udført andre kirkeudsmykninger.

Kilde: Dansk Biografisk Leksikon.

KRITERIUM:

Gravminde udført af anerkendte kunstnere der bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder.

AFDELING E, NR. 4093

MONUMENT:

Fuldpoleret blok på affaset sokkel. Herpå er placeret en statue: Kvindeskikkelse stående på halvmåne. I den fremstrakte, højre hånd holder hun 3 valmuekapsler, som hun vil drysse ned på jorden.

MATERIALE:

Rødmarmoreret granit, bronze. Guld i inskription.

INSKRPTION:

På blok:

Billedhugger
Rasmus Bøgebjerg
* 19 Marts 1859
† 14 Januar 1921.
Olga Bøgebjerg
f. Lendorf
* 5 April 1868
† 15 September 1950

BEMÆRKNING:

Udført af Rasmus Bøgebjerg.

BIOGRAFI:

Rasmus Sørensen Bøgebjerg voksede op under beskedne kår i et husmandssted i nærheden af Ruds Vedby i

Vestsjælland. Allerede i 7-års alderen kom han ud at tjene som vogterdreng, og for at få tiden til at gå lavede han små figurer i ler. Greven på Nørager, Ernst Moltke blev opmærksom på den lille drengs evner, og han sørgede for hans videre undervisning, der endte med, at han tog afgang fra Akademiet i 1881. Han modtog en række stipendier og rejste i Italien, Tyskland, Frankrig, Grækenland og Østrig. Fra 1881 til 1915 udstillede han 29 gange på Charlottenborg.

Han bevarede livet igennem nære forbindelser til familien på Nørager, og det var netop under et julebesøg, at han blev inspireret til statuen "Aftendæmring", som siden kom til at smykke hans gravsted. En norsk prælat var kommet til Danmark med sine to unge døtre, hvoraf den ene lige havde mistet sin forlovede, og hun var præget af sorg. Denne unge sorgens kvinde inspirerede Bøgebjerg til statuen af Else Moltke fejlagtigt kaldet "Natten", hvilket senere blev berigtiget af Rasmus Bøgebjergs enke, der dog retter navnet til "Aftendæmring".

Kilde: Preben Wolff.

KRITERIUM:

Gravminde udført af anerkendt kunstner eller af særlig kunsthistorisk betydning som bevarer mindet om fortjenstfulde mænd og kvinder.

*Morten Falmer-Nielsen, Gentofte.
Landskabsarkitekt, kirkegårdsinspektør
ved Gentofte Kommunes Kirkegårde.*